GOSPODARKA · OPINIA

TO NIE TYLKO TRANSPORT. KOLEJ DUŻYCH PRĘDKOŚCI BUDUJE SIŁĘ PAŃSTWA

Rafał Zgorzelski · 3 sierpnia 2026

Historyczne przykłady Japonii, Hiszpanii i II Rzeczypospolitej pokazują, że infrastruktura stanowi fundament rozwoju.

Kolej dużych prędkości może stać się jednym z najważniejszych instrumentów budowy nowoczesnego państwa. Tak jak przed stu laty kolej i porty pomagały tworzyć fundamenty odrodzonego państwa, tak dziś nowoczesna sieć kolejowa może stać się jednym z filarów Polski XXI wieku. Bo kolej to nie tylko transport. To infrastruktura, która przekłada potencjał państwa na jego realną siłę gospodarczą, społeczną i strategiczną.

Wielkie inwestycje infrastrukturalne nigdy nie są wyłącznie kwestią transportu. Są decyzjami o charakterze strategicznym, które wpływają na konkurencyjność gospodarki, odporność państwa oraz tworzą warunki do pełniejszego wykorzystania nowych możliwości rozwoju przez obywateli i przedsiębiorstwa. Historia pokazuje, że kraje, które potrafiły stworzyć nowoczesne systemy transportowe, zyskiwały przewagę gospodarczą, technologiczną i strategiczną.

Kolej dużych prędkości może dziś stać się jednym z najważniejszych instrumentów budowy nowoczesnego państwa, ponieważ stanowi element szerszego systemu mobilności, który łączy trzy kluczowe obszary jego funkcjonowania: mobilność społeczną, rozwój gospodarczy oraz bezpieczeństwo strategiczne. Nie jest wyłącznie środkiem szybszego przemieszczania się ludzi. Tworzy warunki dla integracji regionów, zwiększa konkurencyjność przedsiębiorstw, wzmacnia zdolności logistyczne państwa oraz poprawia możliwości szybkiego przemieszczania wojsk i ciężkiego sprzętu w sytuacjach kryzysowych.

Tak jak przed stu laty budowa Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego była symbolem ambicji II Rzeczypospolitej oraz narzędziem budowy jej niezależności gospodarczej, tak dziś stworzenie nowoczesnej sieci kolejowej może stać się jednym z fundamentów rozwoju i bezpieczeństwa Polski XXI wieku.

Transport to fundament siły państwa

> Jeszcze sto lat temu twórcy II Rzeczypospolitej rozumieli zasadę, która pozostaje aktualna do dziś: państwo pozbawione sprawnej i niezależnej infrastruktury transportowej ma ograniczoną zdolność do prowadzenia samodzielnej polityki gospodarczej i strategicznej.

Po odzyskaniu niepodległości Polska musiała nie tylko odbudować gospodarkę, ale również stworzyć system transportowy łączący ziemie wcześniej należące do trzech różnych organizmów państwowych. Kolej, porty i drogi stały się narzędziami integracji kraju oraz budowy jego niezależności. Budowa portu w Gdyni oraz magistrali węglowej nie była zwykłym przedsięwzięciem gospodarczym. Była decyzją strategiczną. Gdynia zapewniła Polsce niezależny dostęp do morza, magistrala węglowa umożliwiła sprawny transport surowców i produktów przemysłowych, a Centralny Okręg Przemysłowy stworzył podstawy nowoczesnej gospodarki. Wszystkie te projekty łączyła jedna idea: infrastruktura miała służyć budowie silnego państwa. Dziś sytuacja jest inna, jednak wyzwania pozostają podobne.

> Polska ponownie musi odpowiedzieć na pytanie, czy chce jedynie korzystać z infrastruktury projektowanej przez innych, czy też sama kształtować swoją pozycję gospodarczą i geopolityczną.

Współczesny świat opiera się na szybkości przepływu ludzi, informacji, kapitału i towarów. Państwa, które potrafią zapewnić wysoką mobilność ludzi i towarów, zdobywają przewagę.

Kolej dużych prędkości jako cywilizacyjny skok

Doświadczenia innych państw pokazują, że kolej dużych prędkości nigdy nie była traktowana wyłącznie jako środek transportu. Stała się narzędziem modernizacji całych gospodarek.

Najlepszym przykładem jest Japonia. Uruchomienie pierwszej linii Shinkansen w 1964 roku było jednym z symboli powojennej odbudowy kraju. Japonia nie budowała szybkiej kolei wyłącznie po to, aby skrócić czas podróży pomiędzy Tokio i Osaką. Celem było stworzenie nowego modelu funkcjonowania państwa – zwiększenie mobilności społeczeństwa, połączenie największych centrów gospodarczych oraz stworzenie warunków dla rozwoju przemysłu i technologii. Efekty były widoczne.

Kolej dużych prędkości:

- zwiększyła dostępność rynku pracy,
- ułatwiła rozwój przedsiębiorstw,
- pobudziła rozwój miast położonych poza największymi aglomeracjami,
- stworzyła nowe kompetencje technologiczne.

Japonia stała się nie tylko użytkownikiem nowoczesnej kolei, ale również jednym ze światowych liderów technologii kolejowych. Przykład Japonii pokazuje jeszcze jedną prawidłowość: strategiczna infrastruktura może tworzyć całe ekosystemy przemysłowe. Budowa kolei dużych prędkości nie tylko odpowiadała na potrzeby transportowe, ale również pobudziła rozwój technologii, inżynierii, przemysłu taborowego i kompetencji, które później stały się elementem przewagi konkurencyjnej kraju. W efekcie Japonia zbudowała własne kompetencje technologiczne i przemysł kolejowy, które stały się źródłem trwałej przewagi konkurencyjnej oraz ważnym towarem eksportowym.

Podobną drogę przeszła Hiszpania. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu Hiszpania stała przed wyzwaniem modernizacji infrastrukturalnej i zwiększenia spójności terytorialnej kraju.Rozwój sieci AVE zmienił jednak sposób funkcjonowania kraju. Kolej dużych prędkości połączyła główne miasta, zwiększyła atrakcyj-

ność inwestycyjną regionów, poprawiła mobilność mieszkańców i stała się jednym z czynników wzrostu gospodarczego. Hiszpania pokazuje ważną prawidłowość: państwa nie budują nowoczesnej infrastruktury dlatego, że są bogate. Często stają się bogatsze właśnie dlatego, że zdecydowały się ją zbudować.

Polska potrzebuje własnej strategii mobilności

Polska znajduje się dziś w podobnym momencie rozwojowym. Przez ostatnie dekady rozwój infrastruktury był w dużej mierze podporządkowany bieżącym potrzebom oraz istniejącym historycznie kierunkom przepływu gospodarczego. Jednym z największych wyzwań jest przełamanie układu komunikacyjnego dominującego przez dziesięciolecia – układu Wschód–Zachód, który wynikał przede wszystkim z historycznych uwarunkowań politycznych i gospodarczych XX wieku. Nie odpowiadał on jednak w pełni potrzebom budowania silnej pozycji Polski w centrum Europy Środkowej. Nie oznacza to rezygnacji z tych połączeń, uwidacznia się natomiast konieczność stworzenia równowagi. Nowoczesne państwo potrzebuje silnej osi Północ–Południe, która połączy porty Bałtyku z Europą Południową, Adriatykiem i Morzem Czarnym. Taki układ:

- zwiększa niezależność logistyczną,
- wzmacnia handel regionalny,
- tworzy nowe możliwości inwestycyjne,
- poprawia odporność państwa na kryzysy.

Rozwój infrastruktury Północ–Południe ma więc znaczenie nie tylko gospodarcze. Jest również elementem budowania większej samodzielności strategicznej Polski i całej Europy Środkowej.

Oś Północ–Południe i kolejowy kręgosłup Europy Środkowej

Budowa nowoczesnej sieci kolejowej nie może być postrzegana wyłącznie jako przedsięwzięcie krajowe. Polska znajduje się w centrum Europy Środkowej – regionu, którego potencjał gospodarczy przez dziesięciolecia był ograniczany przez brak odpowiedniej infrastruktury łączącej państwa między Bałtykiem, Adriatykiem i Morzem Czarnym. Europa Zachodnia przez wiele dekad rozwijała gęstą sieć połączeń transportowych, które wzmacniały współpracę gospodarczą i przepływ kapitału. Tymczasem Europa Środkowa pozostawała obszarem słabiej skomunikowanym, w dużej mierze funkcjonującym jako przestrzeń tranzytowa pomiędzy Wschodem i Zachodem. Zmiana tego układu wymaga stworzenia nowego systemu transportowego, którego jednym z głównych elementów będzie silna oś Północ–Południe. Nie chodzi wyłącznie o skrócenie czasu podróży. Chodzi o zmianę modelu rozwoju gospodarczego regionu. W pewnym sensie jest to powrót do idei, która była obecna już w myśleniu strategicznym II Rzeczypospolitej – budowania połączeń wzmacniających niezależność gospodarczą i bezpieczeństwo państwa poprzez dostęp do wielu kierunków wymiany.Połączenie portów Morza Bałtyckiego z południem Europy pozwala stworzyć alternatywne szlaki transportowe, zwiększa bezpieczeństwo dostaw oraz wzmacnia współpracę gospodarczą państw Europy Środkowej. W tym kontekście kolej dużych prędkości staje się nie tylko projektem infrastrukturalnym, ale również narzędziem polityki gospodarczej i geostrategicznej.

Trójmorze potrzebuje infrastruktury, nie tylko deklaracji

Idea Trójmorza opiera się na założeniu, że państwa położone pomiędzy trzema morzami mogą wspólnie-

budować większy potencjał gospodarczy i polityczny. Jednak żadna współpraca regionalna nie będzie trwała bez fizycznych połączeń. Nie można budować wspólnego rynku, jeśli ludzie, towary i przedsiębiorstwa nie mogą szybko oraz sprawnie przemieszczać się pomiędzy państwami. Dlatego rozwój infrastruktury kolejowej powinien być jednym z fundamentów współpracy regionalnej. Połączenia z państwami bałtyckimi, Czechami, Słowacją, Rumunią, Chorwacją oraz – w przyszłości – Ukrainą mogą stworzyć nową sieć gospodarczą Europy Środkowej.

Polska, dzięki swojemu położeniu, może stać się jednym z głównych węzłów tej sieci. Nie chodzi jednak o samą funkcję tranzytową, lecz o stworzenie warunków do powstawania wartości gospodarczej – nowych inwestycji, przemysłu, centrów logistycznych i usług o wysokiej wartości dodanej.

To właśnie tworzenie wartości dodanej – nowych inwestycji, zakładów przemysłowych, centrów logistycznych i usług zaawansowanych – powinno być głównym celem rozwoju tej sieci.

Kolej jako element bezpieczeństwa państwa

Transport kolejowy należy dziś rozpatrywać również przez pryzmat bezpieczeństwa. Rosyjska agresja na Ukrainę pokazała, że infrastruktura transportowa jest jednym z kluczowych elementów odporności państwa.

Kolej stała się jednym z głównych kanałów:

- przemieszczania wojsk,
- transportu sprzętu wojskowego,
- dostaw paliwa i zaopatrzenia,
- ewakuacji ludności,
- utrzymania ciągłości funkcjonowania państwa.

Współczesna wojna po raz kolejny potwierdziła, że przewaga militarna zależy nie tylko od liczby żołnierzy i jakości uzbrojenia, ale również od zdolności logistycznych. Armia, która nie może szybko przemieścić swoich zasobów, traci część swojej skuteczności. Dlatego państwa NATO coraz większą wagę przykładają do pojęcia mobilności wojskowej. W praktyce oznacza to konieczność projektowania infrastruktury cywilnej tak, aby w razie potrzeby mogła zostać wykorzystana również do realizacji zadań obronnych państwa i zobowiązań sojuszniczych.

Mobilność wojskowa – infrastruktura dla pokoju i kryzysu

Polska jako państwo wschodniej flanki NATO ma szczególne znaczenie strategiczne. Przez nasze terytorium przebiegają szlaki umożliwiające przemieszczanie wojsk sojuszniczych pomiędzy Europą Zachodnią a państwami znajdującymi się najbliżej potencjalnych zagrożeń.

W sytuacji kryzysowej czas reakcji może decydować o bezpieczeństwie państwa. Dlatego infrastruktura transportowa musi być projektowana nie tylko z myślą o codziennych podróżach mieszkańców, ale również o zadaniach strategicznych. Współczesne państwo nie może traktować infrastruktury cywilnej i systemu bezpieczeństwa jako dwóch odrębnych obszarów. Muszą one tworzyć jeden system odporności państwa. Nowoczesna kolej, terminale logistyczne, lotniska i drogi powinny tworzyć jeden zintegrowany system podwójnego zastosowania – cywilnego oraz wojskowego. Ciężki sprzęt wojskowy w znacznej czę-

ści powinien być przemieszczany koleją, ponieważ kolej zapewnia większą efektywność logistyczną i mniejsze obciążenie infrastruktury drogowej. Rozwój kolei dużych prędkości oraz modernizacja całej sieci kolejowej zwiększają więc nie tylko komfort podróżowania obywateli, ale również zdolności obronne państwa.

Infrastruktura krytyczna – system nerwowy państwa

Współczesne państwo funkcjonuje dzięki skomplikowanej sieci wzajemnie zależnych systemów. Do infrastruktury krytycznej zalicza się między innymi:

- energetykę,
- teleinformatykę,
- systemy finansowe,
- ochronę zdrowia,
- zaopatrzenie w wodę,
- transport.

Transport zajmuje w tym systemie szczególne miejsce, ponieważ umożliwia działanie pozostałych sektorów. Bez sprawnej logistyki nie funkcjonują przemysł, handel, energetyka ani administracja. Można posiadać nowoczesne zakłady produkcyjne, porty i technologie, ale bez efektywnego systemu przemieszczania ludzi oraz towarów państwo nie wykorzysta w pełni swojego potencjału. Dlatego kolej nie powinna być traktowana jako zwykła gałąź gospodarki. Stanowi jeden z filarów systemu bezpieczeństwa narodowego.

Kolej w epoce cyberzagrożeń

Nowoczesna infrastruktura kolejowa jest coraz bardziej zaawansowana technologicznie. Systemy sterowania ruchem, automatyka kolejowa, komunikacja cyfrowa i zarządzanie logistyką zwiększają efektywność, ale jednocześnie tworzą nowe obszary ryzyka. Cyberatak na system kolejowy może mieć konsekwencje wykraczające daleko poza sektor transportowy. Może zakłócić funkcjonowanie gospodarki, utrudnić działania służb i ograniczyć zdolność państwa do reagowania w sytuacji kryzysowej.

Dlatego rozwój kolei musi oznaczać również inwestycje w:

- bezpieczeństwo cyfrowe,
- odporność systemów sterowania,
- ochronę infrastruktury,
- zdolność szybkiego przywracania funkcjonowania systemu po awarii.

Nowoczesna kolej musi być nie tylko szybka. Musi być również bezpieczna i odporna.

Efektywność ekonomiczna – ambicja i odpowiedzialność

Skala inwestycji w kolej dużych prędkości wymaga odpowiedzialnego podejścia. Ambitne projekty infrastrukturalne nie mogą być oceniane wyłącznie przez pryzmat kosztów budowy. Należy uwzględniać ich długoterminowy wpływ na gospodarkę, rozwój regionów, bezpieczeństwo oraz konkurencyjność pańs-

twa. Jednocześnie każda inwestycja publiczna musi być racjonalnie planowana.

Kluczowe znaczenie mają:

- realistyczne prognozy ruchu,
- etapowanie inwestycji,
- kontrola kosztów,
- integracja z istniejącą siecią transportową.

Nie oznacza to jednak rezygnacji z ambitnych celów strategicznych. Oznacza wybór takich rozwiązań, które maksymalizują długoterminową wartość dla gospodarki i społeczeństwa. Kolej dużych prędkości powinna powstawać tam, gdzie przyniesie największe efekty gospodarcze oraz społeczne, a następnie być systematycznie rozwijana wraz ze wzrostem potrzeb. Takie podejście pozwala połączyć strategiczną wizję z odpowiedzialnością finansową.

Mobilność społeczna – kolej jako narzędzie wyrównywania szans

Siła państwa nie zależy wyłącznie od potencjału największych miast i najlepiej rozwiniętych regionów. Nowoczesne państwo musi zapewniać swoim obywatelom możliwość uczestniczenia w rozwoju gospodarczym niezależnie od miejsca zamieszkania.

Przez wiele lat jednym z problemów Polski była koncentracja wzrostu gospodarczego wokół największych aglomeracji. Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań czy Trójmiasto rozwijały się szybciej niż wiele mniejszych miast i obszarów peryferyjnych. Jednym z powodów tego zjawiska była ograniczona dostępność transportowa. Odległość mierzona nie tylko kilometrami, ale również czasem podróży, często decydowała o możliwościach edukacyjnych, zawodowych i gospodarczych mieszkańców poszczególnych regionów.

Kolej dużych prędkości może zmienić tę sytuację. Skracając czas przemieszczania się, zmniejsza dystans pomiędzy regionami i tworzy warunki do bardziej równomiernego rozwoju kraju. Mieszkaniec mniejszego miasta może uzyskać łatwiejszy dostęp do rynku pracy, edukacji, usług publicznych oraz centrów gospodarczych bez konieczności trwałego przenoszenia się do największych metropolii. Nie jest to wyłącznie kwestia wygody. To kwestia wykorzystania potencjału całego społeczeństwa. Państwo, które umożliwia obywatelom swobodne przemieszczanie się, lepiej wykorzystuje swoje zasoby ludzkie i zwiększa swoją konkurencyjność.

Nie tylko szybkie pociągi – cały system transportowy

Jednocześnie należy pamiętać, że kolej dużych prędkości nie może funkcjonować jako odizolowany projekt. Jej prawdziwa wartość pojawia się dopiero wtedy, gdy staje się elementem większego systemu transportowego.

Największe korzyści osiągają te państwa, które potrafiły połączyć:

- szybkie linie kolejowe,
- kolej regionalną,
- transport miejski,

- lotniska,
- porty morskie,
- terminale logistyczne.

Samo uruchomienie szybkiego połączenia pomiędzy dwoma dużymi miastami nie zmienia jeszcze całego kraju. Zmienia go dopiero sieć, która pozwala mieszkańcom różnych regionów łatwo dotrzeć do tej infrastruktury. Dlatego rozwój kolei dużych prędkości powinien iść w parze z modernizacją istniejących linii kolejowych, poprawą połączeń regionalnych oraz tworzeniem sprawnych węzłów przesiadkowych. Celem nie powinno być stworzenie kilku szybkich tras dla wybranych użytkowników, lecz budowa systemu zwiększającego mobilność całego społeczeństwa.

Kolej jako inwestycja w przyszłość gospodarki

Wydatki na infrastrukturę często oceniane są przez pryzmat kosztów budowy. Jednak w przypadku strategicznych inwestycji transportowych najważniejsze pytanie nie brzmi ile kosztuje ich stworzenie, lecz jakie możliwości tworzą w kolejnych dekadach. W XXI wieku infrastruktura transportowa pełni podobną funkcję jak infrastruktura energetyczna czy cyfrowa – nie jest już wyłącznie zapleczem technicznym gospodarki, ale jednym z czynników decydujących o zdolności państwa do uczestniczenia w globalnej konkurencji.

Nowoczesna kolej:

- zwiększa atrakcyjność inwestycyjną regionów,
- poprawia dostęp przedsiębiorstw do pracowników,
- ułatwia rozwój nowych sektorów gospodarki,
- zwiększa konkurencyjność państwa.

Inwestorzy wybierają miejsca, w których mogą sprawnie prowadzić działalność. Dostępność transportowa jest jednym z podstawowych czynników decydujących o lokalizacji nowych zakładów, centrów usługowych i przedsięwzięć technologicznych. Państwa, które posiadają nowoczesną infrastrukturę, przyciągają więcej inwestycji i szybciej adaptują się do zmian gospodarczych. Dlatego kolej dużych prędkości powinna być traktowana jako element polityki przemysłowej państwa. Nie tylko przewozi pasażerów – tworzy warunki do rozwoju całej gospodarki.

Elastyczność i odpowiedzialność w realizacji inwestycji

Wielkie projekty infrastrukturalne wymagają nie tylko wizji, lecz także dyscypliny w realizacji. Największym błędem byłoby przeciwstawianie sobie ambicji i racjonalności. Nowoczesne państwa potrafią łączyć długoterminową strategię z odpowiedzialnym zarządzaniem środkami publicznymi. Dlatego realizacja kolei dużych prędkości powinna opierać się na kilku zasadach.

Po pierwsze – koncentracja na najważniejszych korytarzach transportowych, gdzie potencjał przewozowy i gospodarczy jest największy.

Po drugie – etapowanie inwestycji, pozwalające kontrolować koszty i dostosowywać kolejne działania do rzeczywistych potrzeb.

Po trzecie – elastyczność projektowania, umożliwiająca dalszą rozbudowę systemu wraz ze zmianami demograficznymi i gospodarczymi.

Takie podejście nie oznacza ograniczenia ambicji. Oznacza dojrzałość państwa, które potrafi planować rozwój w perspektywie wielu pokoleń.

Polska racja stanu na miarę XXI wieku

Debata o kolei dużych prędkości jest w rzeczywistości debatą o przyszłości Polski. Nie chodzi wyłącznie o tory, dworce czy czas przejazdu pomiędzy miastami. Chodzi o to, czy Polska chce być państwem, które samodzielnie kształtuje swoje możliwości rozwojowe, czy państwem jedynie dostosowującym się do infrastruktury stworzonej przez innych.

> Historia II Rzeczypospolitej pokazuje, iż największe projekty nie powstawały dlatego, że były łatwe. Powstawały dlatego, że były potrzebne. Budowa Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego wymagała odwagi, wyobraźni i myślenia wykraczającego poza jedną kadencję polityczną. Dzisiejsza Polska stoi przed podobnym wyzwaniem.

Potrzebuje infrastruktury odpowiadającej aspiracjom państwa, które chce odgrywać ważną rolę w Europie Środkowej. Kolej dużych prędkości może stać się jednym z symboli tej zmiany.

Kolej buduje siłę państwa

Państwa silne to nie tylko państwa posiadające zasoby naturalne, duże armie czy rozwinięty przemysł. To również państwa, które potrafią szybko i sprawnie wykorzystywać swój potencjał. Mobilność jest jednym z najważniejszych zasobów XXI wieku.

Od niej zależy:

- tempo rozwoju gospodarczego,
- konkurencyjność przedsiębiorstw,
- dostęp obywateli do możliwości życiowych,
- zdolność reagowania w sytuacjach kryzysowych,
- bezpieczeństwo militarne.

Dlatego kolej dużych prędkości nie powinna być postrzegana jako zwykła inwestycja transportowa. Jest elementem większej strategii budowy silnego, odpornego i nowoczesnego państwa.

Łączy ludzi. Rozwija gospodarkę. Wzmacnia bezpieczeństwo. Integruje Europę Środkową. Buduje niezależność transportową Polski.

Tak jak przed stu laty kolej i porty pomagały tworzyć fundamenty odrodzonego państwa, tak dziś nowoczesna sieć kolejowa może stać się jednym z filarów Polski XXI wieku. Bo kolej to nie tylko transport. To infrastruktura, która przekłada potencjał państwa na jego realną siłę gospodarczą, społeczną i strategiczną. Historia pokazuje, że trwałą przewagę osiągają te państwa, które potrafią budować nie tyl-

ko bogactwo, lecz także systemy umożliwiające jego pełne wykorzystanie. Kolej buduje państwo.

Nagranie: https://www.youtube.com/watch?v=BCtGeUPPxyg

Oryginał: https://nlad-kopia1113.instawp.site/to-nie-tylko-transport-kolej-duzych-predkosci-buduje-sile-panstwa/

DOBRA ANALIZA WYMAGA CZASU

Rzetelny tekst to dni pracy: źródła, dane, redakcja. Każda wpłata pozwala nam przygotować kolejny. Nawet niewielka kwota ma znaczenie.

WSPIERAM ANALIZY

wspieram.nlad.pl

Zeskanuj, aby wesprzeć